

Чудесата на акупунктурата

Николай Димитров

Едно от чудесата на древния свят, достигнало до нас от Китай, е акупунктурата, или излоубождането. Този на пръв поглед прост метод води до чудогейни в очите на повечето хора резултати.

На какъв принцип работи акупунктурата? На определени точки от тялото се поставят тънки игли, а пациентът ги понася сякаш без болка, и не само това, болката,

от която е страдал, чудогейно изчезва. Но дали наистина това е така? Нека разкажем за този използван от хилядолетия метод за лечение, да го разгледаме в светлината на съвременната наука и да отговорим на някои от най-често задаваните от хората въпроси. Как е възникнал този лечебен метод и прилага ли се успешно и в България? Боли или не боли акупунктурата? Може ли да се сравни с убождането от мускулна инжекция или когато ти вземат кръв? Наистина ли има лечебен ефект и ако е така, на какво се дължи той? Кога и как трябва да се прилага акупунктурата?

Названието „акупунктура“ има латински корени, от *Acus* – игла и *Punctum* – което може да се използва с две значения: убождане или точка. Много често се използва и терминът „иглотерапия“ – лечение чрез поставяне на игли. Акупунктурните игли се поставят в определени места по човешкото тяло – акупунктурни точки. Те се от-

крояват по човешкото тяло със специфични морфологични особености и по-ниското електрическо съпротивление, което позволява тяхното откриване със специални апа-

рати, измерващи кожното съпротивление. В класическата китайска медицина още през XI в., когато се изготвя известната бронзова фигура на човек за обучение на лекари по китайска медицина, са обозначени 600 точки. Днес има открити над 1500 такива точки по човешкото тяло. В лечебния процес рядко се използват всички тези точки, в клиничната практика най-често има около 150 точки на въздействие (акупунктурни точки).

Смята се, че акупунктурата произлиза от Китай, като се явява част от традиционната китайска медицина. Акупунктурата е използвана в продължение на хилядолетия от поколения лекари и безброй пациенти. Най-ранният писмен източник по акупунктура (III – I в. пр.Хр.) е „Нейцзин. Трактат за вътрешното“, традиционно приписван на Жълтия император – Хуанди, живял около 2697 – 2597 г. пр.Хр. Текстът е построен под формата на диалози между Хуанди,

митичния китайски император, един от родоначалниците на китайската нация, и негови видни лекари.

Акупунктурата се използвала в древността за лечение не само на хора, но и на животни. Според историческите сведения чрез акупунктура са били лекувани коне. Смята се, че отделянето на традиционната китайска ветеринарна медицина от хуманната медицина става едва по време на династията Джоу (1046 – 221 г. пр. Хр.). През XVII в. йезуитските монаси пренесли познанието на акупунктурата във Франция, откъдето се смята, че то се разпространило в Европа.

Древни татуировки с предполагащо лечебно въздействие са открити върху кожата на „ледения човек“ Йотци, който е починал през около 3300 г. пр.Хр. Тези татуировки могат да докажат, че такива методи на лечение, подобни на акупунктурата, са съществували не само в Китай, а вероятно са били разпространени из целия древен свят. Има теория, че идеята за лечебното убождане е възникнала от ритуалното татуи-

ране, а и много е възможно други методи за въздействие върху кожата, като пиярсинга или скарнификацията, да са оказали влияние върху това. При всички тези методи на въздействие върху човешката кожа са използвани подобни инструменти като костени или каменни игли. Въпреки тези нови данни обаче не може да се отрече, че най-голямо развитие акупунктурата е имала в Древен Китай и благодарение на него се е запазила и достигнала до нас.

Археологически находки в Китай откриват каменни игли още от 8000 – 4000 г. пр.Хр. Първите игли вероятно са били направени от кост, бамбук или друга дървесина (бодли от акация, глог), кварц, кремък, яспис, парчета порцелан. По-късно започват да са използват и метални игли, направени от бронз, злато, сребро, и накрая се появяват съвременните, изработени от стомана. Дължината на акупунктурните игли варира от няколко милиметра до 10 см, а понякога и повече. В началото иглите са използвани многократно, вероятно без стерилизация, а в наши дни се прилагат ед-

Акупунктурните игли се поставят в определени места по човешкото тяло – акупунктурни точки

нократно или се стерилизират. Все повече се налагат иглите за еднократна употреба. Дебелината на използваните игли постепенно намалява и древните сравнително дебели игли са заместени от съвременните с дебелина на острието най-често от 0,30 мм, използват се и други размери – 0,25 мм, 0,20 мм и дължина на острието от 40 мм, като дължината на гръжката постепенно се редуцира и стоманата се замества с по-нови материали, например различни видове пласмаси.

Според традиционната китайска медицина на нормалното циркулиране на енергията в организма се нарушава при различни болестни състояния. Лечението чрез акупунктура довежда до възстановяване нормалното протичане на енергията „ци“ в тялото. В съвременната медицина се предполага, че въздействието на акупунктурата е много-странно, като методът има локален и общ ефект върху организма. Акупунктурата стимулира освобождаването на облекчаващи болката ендорфини, влияе върху автономната (вегетативната) нервна система, подобрява кръвоснабдяването на засегнатата област, повлиява биоенергетиката на човешкото тяло.

Акупунктурата мобилизира собствените сили на организма против заболяването, за да може да се пребори със заболяването. Всъщност лекуват не самите игли, а реакцията на организма от поставянето им в определени акупунктурни точки на тялото.

Основните промени след акупунктурно въздействие настъпват в кожата, подкожието и подлежащите мускулни снопчета, фасциите и нервните структури. В момента на поставяне на иглата се прекъсва целостта на епитела и той се възбужда в посока на акупунктурния канал, уплътняват се и частично се разрушават еластични и колагенни влакна в кожата и подкожието. Подкожната съединителна тъкан се уплътнява в областта на канала и части от нея навлизат в дълбочина сред напречно-набраздената мускулатура. Напречно-набраздените мускулни влакна и малки кръвоносни

Николай Димитров, г.м., е асистент по анатомия в Медицинския факултет към Тракийския университет – Стара Загора. Научните му интереси са в областта на морфологията и китайската медицина. Основател е на Център по източна медицина Via Vite.

съдове частично се разрушават, като по-големите кръвоносни съдове не се засягат от убождането. Въздействие се върху нервните структури, разположени в тъканите, като това въздействие оказва своето влияние и в далечина от убождането на ниво главен и гръбначен мозък. Акупунктурата предизвиква каскада от реакции, които довеждат до дегранулация на близко разположените мастоцити. След изваждането на иглата тъканите възстановяват своята цялост и дефектът от акупунктурната игла става едва забележим. Обикновено не се наблюдава кръвене в мястото на излоубождаване, но понякога, особено ако има проблем в акупунктурната точка, може да се появи капка кръв. В момента на поставянето на иглите кожата около мястото на поставяне се зачервява в резултат на хиперемия. Това зачервяване отшумява с времето.

Като процедура акупунктурата е безболезнена или с минимални болкови усещания. Усещането най-често е като леко стягане, натиск, а някои пациенти изпитват слабо затопляне, сърбеж, парене или изтръпвания и рядко по-силно усещане, наподобяващо протичане на електрически ток. В някои

случаи човек може да запази усещането за иглите след изваждането им от точките в продължение на няколко часа или да се образува синьо петно на мястото, ако има засегнати малки кръвоносни съдове.

Процедурата продължава най-често от 20 до 30 мин., понякога и до 60 мин., в определени случаи иглите остават закрепени за кожата и в продължение на няколко дни. Броят на процедурите се определя от лекуващия специалист в зависимост от вида и степента на заболяването, индивидуалните особености на пациента и степента на неговото повлияване от акупунктурата. Средната продължителност на един курс на лечение с акупунктура е 10 процедури. Препоръчително е да се правят по няколко курса на лечение. Акупунктурата може да се прилага и на деца.

Спектърът от заболявания, които могат да се повлияят с акупунктура, е голям. Особено добре се повлияват неврологични заболявания и болковите симптоматики, напр. болка в областта на гърба, гръбначния стълб, кръста, ръцете и краката. Повлия-

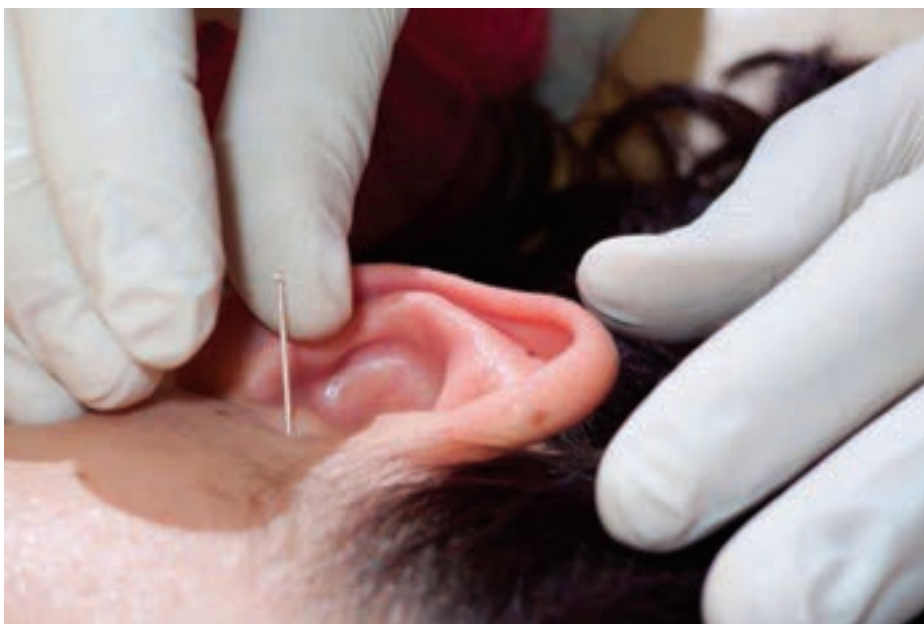
ват се и заболявания на вътрешните органи, кожни и гинекологични болести. Трябва да не се забравя, че при дългогодишно протичащи заболявания е необходимо да се направят по-голям брой процедури. Обикновено акупунктурата се считава с другите методи на лечение от традиционната китайска медицина, например: билкотерапия, китайски масаж, здравословно хранене, лечебни гун, моксотерапия, електроакупунктура, вендузотерапия, аурикулотерапия и др. Комплексното лечение дава по-добър ефект.

Акупунктура не се прилага при хора с проблеми в кръвосъсирването, приемащи медикаменти за разреждане на кръвта. Трябва да се внимава при пациенти с ракови заболявания и такива, изпитващи страх от игли.

Акупунктурата, използвана от хилядолетия в Китай и страните от Далечния изток, бързо набира голяма популярност в много страни по целия свят. Информация за акупунктурата навлиза и от Западна Европа, по-специално от Франция. Тя все повече се използва в съвременната медицина как-

Лекуват не самите игли, а реакцията на организма от поставянето им в определени акупунктурни точки на тялото

Процедурата продължава най-често от 20 до 30 мин., понякога и до 60 мин., в определени случаи иглите остават закрепени за кожата и в продължение на няколко дни

то за лечение или подобрение на общото състояние при хронични заболявания, така и като допълнително физиотерапевтично средство, подпомагащо основните терапевтични методи. Използват се все по-тънки еднократни стерилни акупунктурни игли, които се поставят по нова технология със специални пласмасови водачи за безболезнено поставяне в проблемните точки от човешкото тяло.

Акупунктурата има дългогодишни традиции и по нашите земи. Възможно е методи на лечебно въздействие да са били използвани още в древността. Има данни, изнесени от български археолози, за открити човешки и животински фигури, изработени от кост, мрамор, глина и злато (от IV хил. пр.Хр. до IX – X в.), върху чиято повърхност има символи от точки, спирали, кръгове, черти и резки, поставени на определени места върху тялото. Също така е открит и медицински инструментариум, за който се предполага, че може да бъде свързан с акупресура, акупунктура и обгаряне на зоните. Не изключваме възможността използвани-

те по нашите земи татуировки, пийрсинги и скарнификации да са имали освен ритуална, и лечебна цел. Съществуват теории, че и в българската народна медицина се е практикувало лечебно убождане по точки с игли от акация или глог.

В най-новата ни история през 1962 – 1964 г. група български лекари са изпратени на продължителна специализация по акупунктура в Китай. В момента в България има практикуващи акупунктуристи българи (иглотерапевти), както и специалисти по китайска медицина със съответни сертификати и добра техника. У нас акупунктура прилагат и много китайци – специалисти по китайска медицина. Редовно се организират групи за обучение и специализация в Китай и се канят видни китайски лекари за лектори. Има създадени школи, в които продължават да се обучават специалисти по акупунктура.

Лечебният метод на акупунктурата има славно минало, има своето място в нашия високотехнологичен свят, а в бъдеще вероятно ни очакват още чудеса. ■

Открито е странно животно отпреди 500 милиона години

В началото на м. август 2017 г. едно кратко съобщение в известното международно списание *Current Biology* привлече вниманието както на палеонтолозите, така и на зоолозите. В морски седименти от Британска Колумбия (Канада) е открит един странен на вид представител от типа на Четинкочелюстните безгръбначни животни (*Chaetognata*), живял в древните океани преди точно 508 милиона години! И то не един представител, както обикновено се случва при толкова стари палеозоологически находки, а над 50 екземпляра, които позволили на учените да възпроизведат сравнително точно както външния вид на животното, така и времето, когато то е обитавало древните океани. Новооткритият странен представител на древните Четинкочелюстни

Capinatator praetermissus – общ вид (реконструкция)

морски животни се различавал съществено от съвременните представители на този странен тип животни и на него е дадено ново родово и видово име, с които е регистриран в систематиката на животинското царство – *Capinatator praetermissus*.

Типът Четинкочелюстни животни, с научното латинско име (*Chaetognatha*), е един от най-слабо познатите типове от обширното подцарство на Безгръбначните животни. Днес от този тип са познати само около стотина вида, но в миналото Четинкочелюстните са били едни от първите и може би едни от най-многобройните морски обитатели, които са водели предимно планктонен начин на живот и са се хранили главно с едноклетъчни и по-гребни от тях червеи и ракообразни. Между познатите съвременни видове има и малка част, които са бентосни обитатели, подобно на повечето морски червеи. Тялото на Хетогнатите е поч-

ти напълно прозрачно и има червеовидна форма, но не са филогенетично родствени с червеите. Имат удължено тяло, което за разлика от червеите е разделено на три отдела – глава, труп и опашна част. Вътрешното им устройство също е по-сложно от това на червеите и според ембриологичните им особености са по-близкородствени до морските Изложки (*Echinodermata*). Често се развиват масово в планктона на моретата и съставляват важна трофична компонента, с която се хранят главно планктоноядните риби. Във водите на Черно море също се срещат 3 вида Хетогнати от рода Сазита (*Sagitta*).

Според авторите на откритието от Британска Колумбия д-р Дерек Бригс и д-р Жан-Бернар Карон (Dr D. Briggs & Dr J-B. Caron)

древният род и вид – Капинататор претермисус (*Capinatator praetermissus*) е достигал на дължина до 10 см, и това, което го отличава от съвременните му роднини, е значително по-големият брой здрави и закривени четинки, разположени в гъска около устата му. Четинките са около 50 и са силно закривени в дисталната си част, докато при съвременните представители на типа те са доста по-малко и са по-къси на дължина. С тях животните, които са били активни хищници, са улавяли, убивали и поднасяли към устата уловените от тях жертви. Според откривателите това са сравнително малки промени в морфологията на вида в сравнение със съвременните познати Хетогнати, което е доказателство за голямата консервативност в еволюцията на този слабо проучен тип древни морски обитатели.